

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันพบว่า สังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้านทั้งด้าน เศรษฐกิจวัฒนธรรมและการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการสื่อสาร ได้เข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล ซึ่งมีผลกระทบต่ออิสรภาพร่างกาย และจิตใจ เพราะต้องมีการแข่งขันกันสูง ทั้งด้านการศึกษาเศรษฐกิจตลอดจนการดำเนินชีวิตประจำวัน มีความสับสนในการรับ และเลือกใช้ค่านิยม ขาดจิตสำนึกที่ดี ขาดการควบคุมตนเองรวมทั้งขาดจิตสำนึก ในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ทำให้บุคคลต้องพยายามปรับตัว เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ได้อย่างราบรื่นและมีความสุข ถ้าบุคคลไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะทำให้เกิดความคับข้องใจ ขัดแย้งใจ และวิตกกังวล ซึ่งหากปล่อยไว้เป็นเวลานาน จะก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรงได้ เช่น ปัญหาโรคจิต โรคประสาท โรคเครียด ปัญหา อาชญากรรม ฯลฯ ปัญหาการปรับตัวเกิดขึ้นกับทุกเพศทุกวัย (กรมวิชาการ. 2544 : 4)

ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดย ยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่ง เรื่องหนึ่งที กำหนดให้ดำเนินการ คือ เรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการ ดำรงชีวิตอย่างมี ความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 23) และจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษามาตรา 24 ได้กำหนดไว้ว่า " การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้

มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 6) เช่นเดียวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยกำหนดจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) ดังนั้นการส่งเสริมทักษะชีวิต มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องเผชิญจึงมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางเพศ ปัญหาสารเสพติด ปัญหาค่านิยมการบริโภคเป็นต้น ซึ่งเป็นที่คาดหวังกันว่าผู้ที่มีทักษะชีวิตนั้นจะสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาบนพื้นฐานของข้อมูลและเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ให้กับตนเองและสังคม ทั้งยังมีระบบการคิดที่มีเหตุผล สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถจัดการอารมณ์และความเครียดได้ (ดารณี นันทารนุช, 2542 : 49)

สมรรถนะ (Competency) คือคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสร้างสรรค์ผลงานให้โดดเด่นในองค์กร สมรรถนะ (Competency) มีแนวคิดพื้นฐานมาจากแนวคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ในเรื่องเขว่น ปัญญาและบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในองค์กร ซึ่งเป็นเรื่องที่นักจิตวิทยาองค์กรได้ศึกษากันมาเป็นเวลานานแล้วกล่าวกันว่า นี่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาสมรรถนะ (Competency) ให้เป็น อีกทางเลือกหนึ่งนอกเหนือไปจากการวัดเขว่นปัญญาในการศึกษาจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการคัดเลือกบุคลากร มักใช้คำว่า KSAO เป็นคำย่อที่แสดงคุณลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน โดย K หมายถึง Knowledge (ความรู้) S หมายถึง Skill (ทักษะ) A หมายถึง Ability (ความสามารถ) และ O หมายถึง Other Characteristics (คุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน) สมรรถนะ (Competency) มีความแตกต่างจาก KSAO อยู่ ที่ สมรรถนะ (Competency) เปลี่ยนการเน้น การวิเคราะห์คนมากกว่า การวิเคราะห์งาน เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบขององค์กรสมัยใหม่ที่เน้นการทำงาน เป็นโครงการ และลักษณะงานที่กว้างและหลากหลาย

การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งได้ มักจะต้องมีองค์ประกอบของทั้ง ความรู้ ทักษะ/ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ตัวอย่าง เช่น สมรรถนะการบริการที่ดีซึ่ง อธิบายว่า “สามารถให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้” นั้น หากขาดองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ในงาน หรือทักษะที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจต้องหาข้อมูลจากคอมพิวเตอร์และคุณลักษณะ ของบุคคลที่เป็นคน ใจเย็น อดทนขอความช่วยเหลือผู้อื่นแล้ว บุคคลก็ไม่อาจจะแสดงสมรรถนะ ของการบริการที่ดีด้วยการให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งสมรรถนะซึ่งก็คือลักษณะเชิงพฤติกรรมเป็นกลุ่มพฤติกรรมที่องค์การต้องการจากข้าราชการ เพราะเชื่อว่าหาก ข้าราชการมีพฤติกรรมการทำงาน ในแบบที่องค์การกำหนด แล้วจะส่งผลให้ข้าราชการผู้นั้นมี ผลการปฏิบัติงานดีและส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการไว้ (สำนักงานคณะกรรมการ การข้าราชการพลเรือน. 2548 : 6) สมรรถนะ (Competency) เริ่มใช้เมื่อปี 1973 McClelland ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงต่อมาบริษัทในกลุ่มบริษัท เฮย์กรุ๊ป ได้มีการนำมาใช้ เพื่อเป็นเกณฑ์ ในการคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าทำงาน และเริ่มมีการใช้อย่างแพร่หลายรวมทั้งภาคเอกชนของไทย ด้วย ส่วนภาคราชการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนร่วมกับบริษัทเฮย์กรุ๊ป ได้ จัดทำ Competency Model ของระบบราชการไทย เพื่อให้ได้ต้นแบบสมรรถนะหรือ Competency Model สำหรับระบบราชการไทยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ข้าราชการ แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับหน้าที่และส่งเสริมให้ปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น

ทักษะชีวิต (Life skill) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะคิดตัดสินใจแก้ปัญหาและ ปรับตัว เพื่อให้มีพฤติกรรมที่เป็นไปในทางที่ถูกต้องสามารถจัดการกับความต้องการปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปให้ มีสุขภาพ ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม สำหรับแนวคิดในการสร้างทักษะชีวิตให้ เกิดกับนักเรียน ในประเทศไทยนั้น ได้มีการร่วมมือกันในหลายหน่วยงานเพื่อสร้างทักษะชีวิต ให้กับนักเรียน โดย หน่วยงานหลักที่สำคัญ คือ กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการเชื่อมโยง เครือข่ายทักษะชีวิตไปยังหน่วยงานส่วนต่าง ๆ ของกระทรวงอาทิ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่รับผิดชอบต่าง ๆ กรมสุขภาพจิต กรมวิชาการเป็น ต้น หน่วยงานเหล่านี้ได้นำกระบวนการทักษะชีวิตไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้เยาวชนมี ทักษะชีวิตสำหรับแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสารเสพติด ปัญหาโรค เอดส์ ปัญหาการใช้ความรุนแรง ปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น โดยเฉพาะปัญหาสารเสพติดใน สถานการณ์นั้นมีความรุนแรงเพิ่ม มากขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบ ประมาทยาเสพติดได้สรุปว่ามีการแพร่ ระบาดของยาบ้าในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่าง

รวดเร็วและมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น สาเหตุของการใช้สารเสพติด เพื่อความสนุกสนานซึ่งสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมในยุคปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายสำคัญและเร่งด่วนในการดำเนินการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา มีการจัดทำแผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ(พ.ศ 2540- 2544) ซึ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนการสอนครบวงจร เน้นการฝึกทักษะชีวิต ที่จำเป็นสำหรับเยาวชนหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำกระบวนการสอนทักษะชีวิตเข้าไปสอนให้กับนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเพศสัมพันธ์ เอ็ดส์ และสารเสพติด อีกทั้งยังมีศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการจึงให้ครูอาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องพัฒนาทักษะชีวิตแก่ผู้เรียนในทุกด้าน (กรมวิชาการ. 2542 : 9) เพื่อให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาได้อย่างเข้มแข็ง แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ยุงยาก ของสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถ จัดการชีวิตได้อย่างเหมาะสม ปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างราบรื่นมีความสุขและทำให้ตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม

องค์การอนามัยโลกให้ความเห็นว่า การสอนทักษะชีวิต จะต้องคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและแบบแผนการดำเนินชีวิต ซึ่งการสอนทักษะชีวิตเป็นยุทธศาสตร์สำคัญสำหรับเยาวชน คือ เป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นในการต่อสู้กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นยุทธศาสตร์ที่มีการส่งเสริมให้มีพฤติกรรมสุขภาพและสุขภาพจิตที่ดี และการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล และเป็นยุทธศาสตร์ในการป้องกันเยาวชนตั้งแต่เริ่มแรกมิให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าทักษะชีวิตเป็นคุณลักษณะหนึ่งในสถานศึกษาที่จะต้อง ปลูกฝังให้เกิดกับผู้เรียนเพราะเป็นความสามารถของบุคคลที่จะคิดตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับตัว เพื่อให้มีพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ถูกต้อง นักเรียนในระดับประถมศึกษาเป็นวัยที่มีความสับสนในการปรับตัวเพราะเป็นวัยที่ก้าวสู่วัยรุ่นตอนต้น ซึ่งมีสถานะก่อให้เกิดความเครียดทางอารมณ์และอาจเป็นสาเหตุผลักดันให้แสดง พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ นำไปสู่ปัญหาด้านพฤติกรรม เช่น ดิถสารเสพติด ทะเลาะวิวาท ลักข โมย เบี่ยงเบนทางเพศ มาตัวตาย เป็นต้น (กรมวิชาการ. 2544 : 5) ดังนั้นนักเรียนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา ทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและพัฒนาตนเองตลอดทั้งดำเนินชีวิตอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตพบว่า มีการสอนการพัฒนาทักษะชีวิตในโรงเรียนแต่ยังขาดตัวบ่งชี้ประเมินทักษะชีวิตที่ได้มาตรฐาน ดังนั้น

ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูที่จะได้มีเครื่องมือสำหรับประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านการใช้ทักษะชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับครูที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่มีการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะชีวิตในระดับสูงขึ้นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

คำถามของการวิจัย

1. ตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. ตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าน้ำหนักความสำคัญแตกต่างกันอย่างไร
3. ตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตัวใดมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อกำหนดน้ำหนักตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในแต่ละขั้นตอนไว้ 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ขอบเขตด้านตัวแปร ขอบเขตด้านเนื้อหา ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านทักษะการใช้ชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 4 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง มีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 อาจารย์ระดับอุดมศึกษา จำนวน 1 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1.1 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโทขึ้นไป

1.1.2 มีตำแหน่งทางวิชาการ/ประสบการณ์ทางการสอนอย่างน้อย 5 ปี

1.2ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.2.1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

1.2.2 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

หรือหลักสูตรและการสอน

1.2.3 ประสบการณ์ด้านการนิเทศก์อย่างน้อย 5 ปี

1.2.4 มีวิทยฐานะศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษขึ้นไป

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1.3.1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

1.3.2 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

1.3.3 มีประสบการณ์ด้านการบริหารอย่างน้อย 5 ปี

1.3.4 มีวิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไป

1.4 ครูสายปฏิบัติการสอน จำนวน 1 คน มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1.4.1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

1.4.2 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

1.4.3 มีประสบการณ์ด้านการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างน้อย 5 ปี

1.4.4 มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 20 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1. อาจารย์ระดับอุดมศึกษา จำนวน 1 คน มีคุณสมบัติดังนี้

2.1.1 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

2.1.2 มีตำแหน่งทางวิชาการ หรือมีประสบการณ์ทางการสอนอย่างน้อย 5 ปี

2.2 ศึกษานิเทศก์ จำนวน 7 คน มีคุณสมบัติดังนี้

2.2.1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2.2.2 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโทขึ้นไป

2.2.3 มีประสบการณ์ด้านการนิเทศก์อย่างน้อย 5 ปี

2.2.4 มีวิทยฐานะศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษขึ้นไป

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน มีคุณสมบัติดังนี้

2.3.1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2.3.2 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโทขึ้นไป

2.3.3 มีประสบการณ์ด้านการบริหารอย่างน้อย 5 ปี

2.3.4 มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

2.4 ข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน จำนวน 5 คน

2.4.1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2.4.2 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโทขึ้นไป

2.4.3 มีวุฒิการศึกษาเอกเฉพาะการศึกษาหรือจิตวิทยาศึกษา

2.4.4 มีประสบการณ์ด้านการสอนอย่างน้อย 10 ปี

2.4.5 มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตไว้ดังนี้ คือ เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของ

สังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

1. ด้านพุทธิพิสัย ประกอบด้วย

1.1 ทักษะด้านความคิด วิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว

1.2 ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) คือ ความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

2. ด้านจิตพิสัย ประกอบด้วย

2.1 ทักษะด้านความตระหนักรู้ในตน (Self-Awareness) คือ ความสามารถในการค้นหาและเข้าใจในจุดดี จุดด้อยของตนเองเข้าใจเรื่องธรรมชาติของความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่ว่าจะในแง่ความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว สุขภาพ หรือท้องถิ่น

2.2 ทักษะด้านความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) คือ ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึก และเห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากเรา ไม่ว่าในด้านเพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา ฯลฯ

2.3 ทักษะด้านความภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) คือ ความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่าทักษะด้านความมีน้ำใจ รู้จักให้ รู้จักรับ ค้นพบและภูมิใจใน ความสามารถต่าง ๆ เช่น สังคม คนตรี กีฬา และศิลป์ ของตนเอง โดยมีได้สนใจอยู่กับรูปร่างหน้าตา เส้นผม หรือความสามารถทางเพศ หรือการเรียนเก่งเท่านั้น

2.4 ทักษะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Social-responsibility) คือ ความรู้สึกที่ว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3. ด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย

3.1 ทักษะด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร (Interpersonal relationship and Communication skill) คือ ความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทางเพื่อการสื่อสาร ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง และความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแสดงความต้องการความชื่นชมการปฏิเสธการสร้างสัมพันธภาพ

3.2 ทักษะการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา (Decision making and Problem solving) คือ ความสามารถในการรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา การหาทางเลือก วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก การประเมินทางเลือก นำไปสู่การตัดสินใจเลือกทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

3.3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด คือ ความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตน นำไปสู่การเลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการระบุนสาเหตุของความเครียดของตน เรียนรู้วิธีการควบคุมระดับความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย สามารถหลีกเลี่ยงสาเหตุและเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถ ในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ข้าราชการครูสายผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 215 คน ที่มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป
2. มีประสบการณ์สอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี
3. มีวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่าง

ข้าราชการครูสายผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 140 คน ได้มาโดยวิธีเปิดตารางของ เกรจซี่ และมอร์แกน (Krejcie และ Morgan) (สุรวาท ทองบุ, 217) เปิดตารางที่ระดับประชากร 215 แต่ไม่มีผู้วิจัยจึงเปิดตารางที่ระดับประชากร 220 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 140 คน เพื่อจะได้ข้อมูลที่มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ความคิดเห็นในด้านความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นิยามศัพท์เฉพาะ

สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีผลงานได้ตามเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดหรือสูงกว่า

ตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศที่แสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งสารสนเทศดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของข้อความ ตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้เป็นตัวเลขโดยลักษณะดังกล่าวเป็นการนำข้อมูลตัวแปร ข้อเท็จจริงมาสัมพันธ์กัน ค่าของตัวบ่งชี้สามารถแสดง/ระบุ หรือบ่งบอกถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้าง ๆ แต่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้

ทักษะชีวิต (Life skills) หมายถึง ความสามารถในการเผชิญปัญหาในการดำเนินชีวิต โดยใช้ทักษะความรู้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับตัวเอง ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อาทิ การใช้ทักษะความคิดอย่างมีเหตุผล และมีสติเพื่อแก้ไขปัญหา การรู้จักปฏิเสธ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การสื่อสารในชีวิตประจำวัน และเตรียมความพร้อมสำหรับ การปรับตัวในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

เทคนิคเดลฟาย หมายถึง กระบวนการรวบรวมความคิดเห็นหรือเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจหรือลงข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเป็นระบบที่ปราศจากการเผชิญหน้าโดยตรงของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยรวบรวมและสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อป้องกันการเผชิญหน้าของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่อาจมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน และยังช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2555 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคุณภาพในด้านของอำนาจจำแนก ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามสภาพและความเชื่อมั่นของแบบวัดเพื่อให้ผู้สอนหรือสถานศึกษาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับตรวจสอบและประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6

2. ได้ข้อมูลจากการศึกษาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ไปใช้วางแผนปรับปรุงการเรียนการสอนที่มีการส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนในเรื่องสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

3. เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และเป็นแนวทางในการสร้างหรือพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตในครั้งต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY